

Vatten ger liv – möt ryggsimmare och sländor

Nu när åfåran har återfått sina kurvor, med lugna gropar och grunda forsar, kommer nya fiskar och småkryp hitta hit. Strömmande vatten ställer helt andra krav på djuren än stilla. Vilka knep används för att inte fara iväg med strömmen? Går det att utnyttja vattnets fart för att fånga mat? Här kan du lära dig mer om olika spännande anpassningar till lugnt och strömmande vatten och om olika djurs utveckling från vattenlevande larver och yngel till fullvuxna landlevande individer.

I de lugnaste vatten

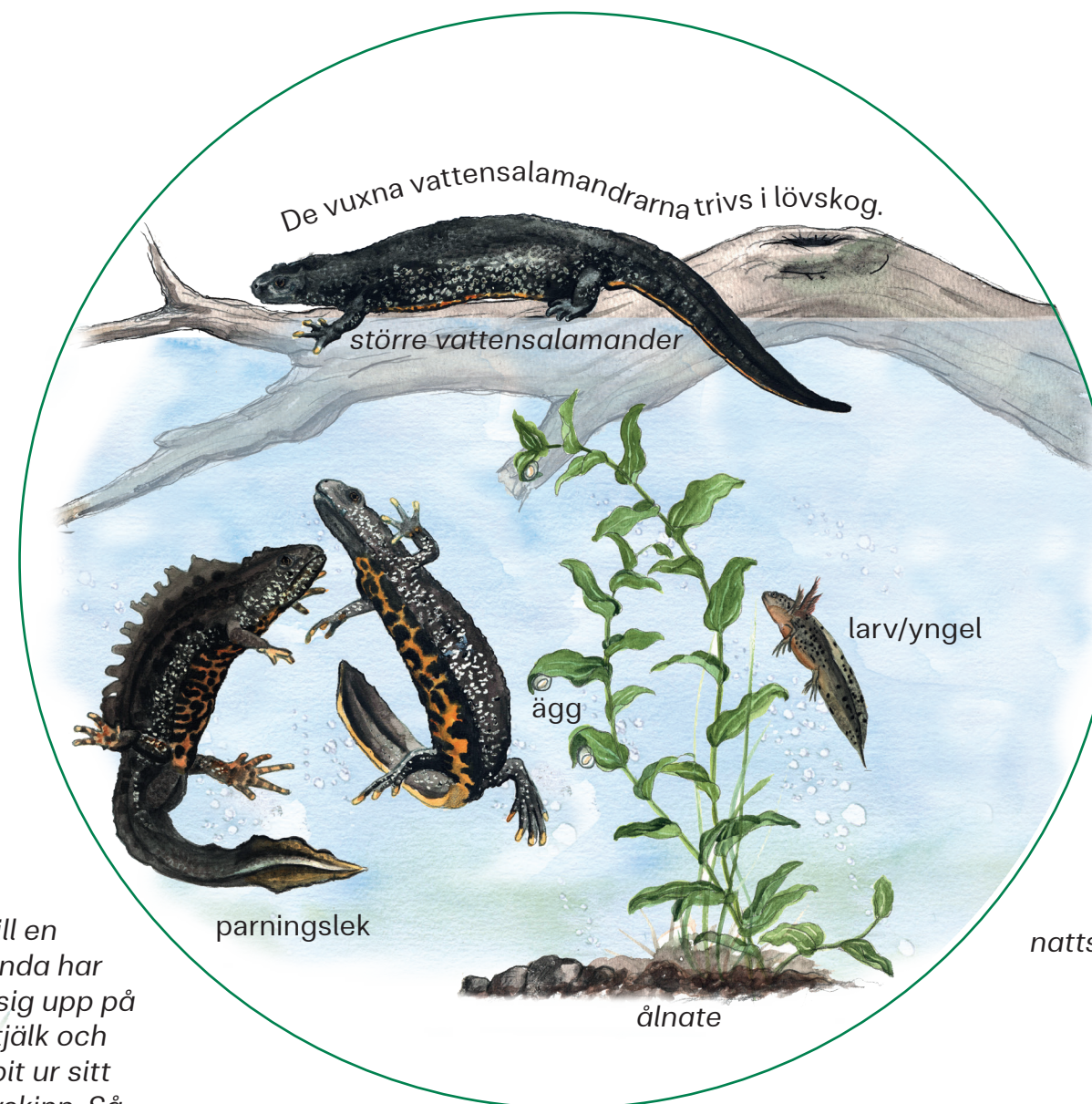
I dammarna är vattnet stilla och det finns gott om växter som ger både mat och skydd åt de vattenlevande djuren. På ytan springer skräddare runt på sina långa ben och små svarta virvelbaggar snurrar hit och dit. Trollsländornas larver är rovdjur som oftast trivs bäst i lugnt vatten. De har en fångstkäke som skjuts ut för att ta fast bytet. Ryggsimmare och buksimmare är båda skinnbaggar. Ryggsimmare är rovdjur och kan stickas medan buksimmare är en fredlig växtätare.

Där ån flyter lite lugnare, till exempel i en djupare sänka eller bakom en sten i åkanten, finns ofta massor av sötvattensmärlor. Husbyggande nattsländelarver hittar du också här. Med silkestråd väver de ihop grus och växtdelar till små rör som de sedan bor i. Vissa arter har både ett sommarhus och ett vinterhus.

Groddjurens dubbelliv

Groddjurens yngel växer upp i vatten och andas med gälar. Under sommarens gång börjar de andas allt mer med sina lungor och det växer ut små ben. De anpassar sig för ett liv på land. Dammens växter är viktiga för grodorna. Under parningsritualerna kan hanarna uppvakta honorna från vattenväxternas flytande blad. Under vattenytan ger växtligheten både skydd och mat åt ägg och yngel.

För att grodorna ska klara sig på land måste det finnas gott om småkryp att äta och platser där de kan söka skydd mot rovdjur. På vintern går groddjuren i dvala, till exempel under stubbar och stenar. Med lite tur kan den mer sällsynta större vattensalamandern flytta hit. Den behöver dammar som inte torkar ut och närhet till lövskog.

Undersök det spännande livet under ytan. Lyft på stenar och löv – där finns många småkryp. Du behöver bara en hāv och en plastlåda. Ett förstoringsglas kan också vara bra att ha när du ska vara naturdetektiv. Fyll plastlådan med vatten och förvara djuren där. Ställ lådan skuggigt. När du tittat klart släpper du tillbaka djuren där du tog dem.

Vattenlevande växter har ofta ihåliga stjälkar som lätt kan transportera ner syre till rötterna.

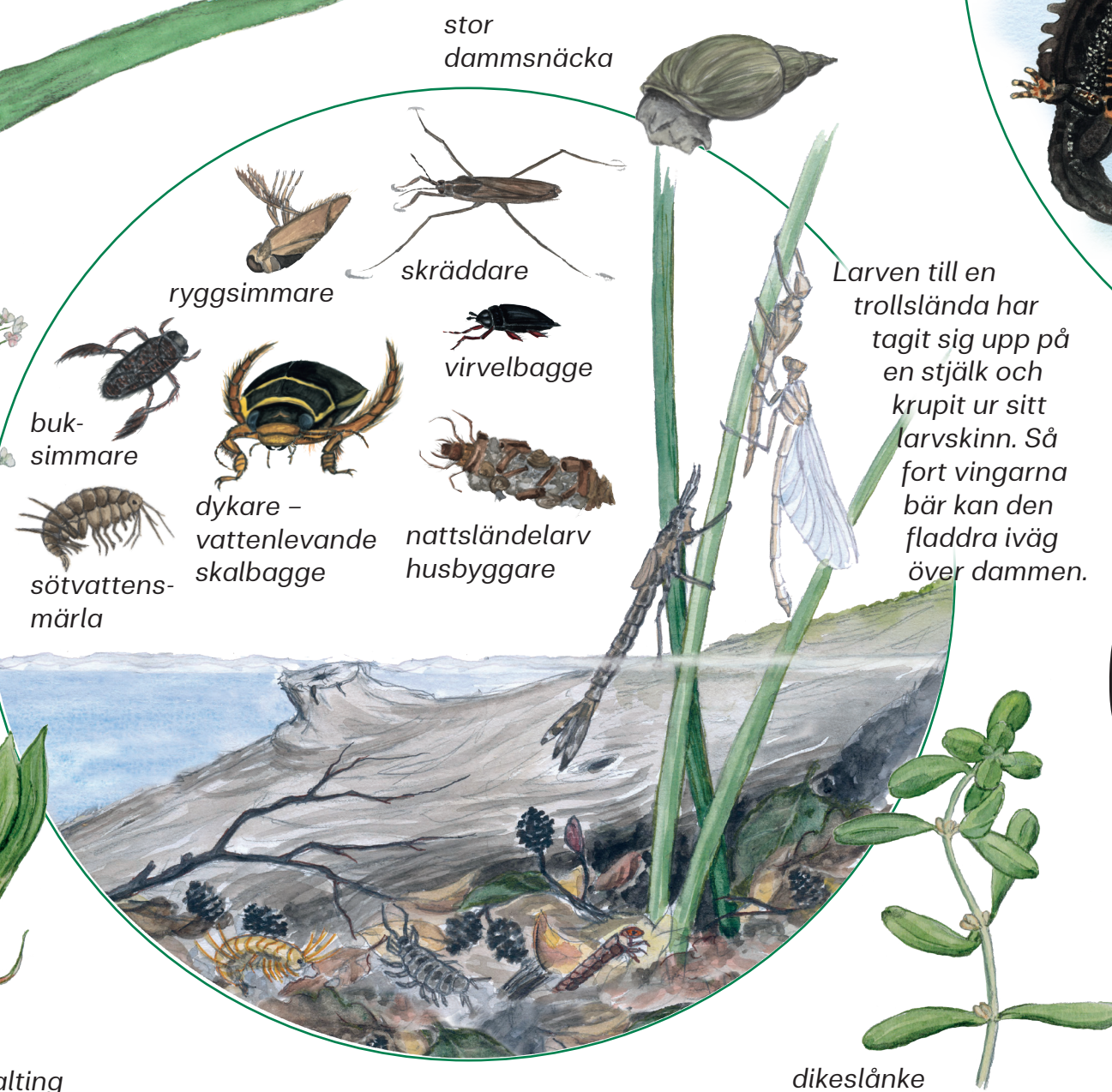
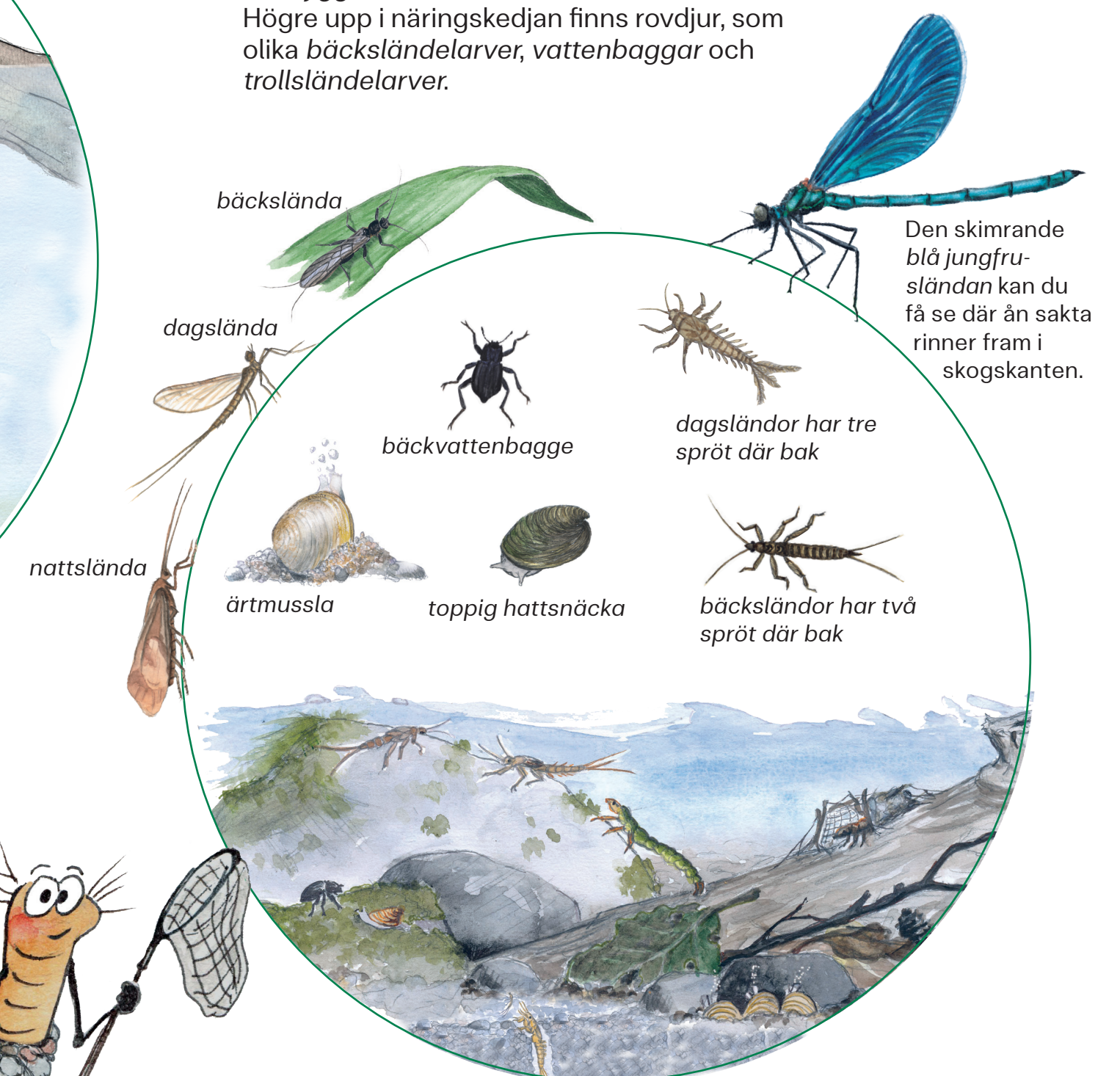
Livet i strömmen

I forsande vattendrag utnyttjar djuren vattnets rörelse för att fånga sin mat. En del nattsländor använder fångstnät medan andra småkryp, till exempel musslor och vissa dagsländer, gräver ned sig i bottengruset och filtrerar mat från det förbifarande vattnet.

Platta kroppar, tunga hus eller kraftiga ben med klor är bra anpassningar för att inte fara med vattnet. Om de ändå skulle tas av strömmen så spinner vissa arter livlinor av silke för att hålla sig kvar.

I strömmande vatten finns inte mycket växtlighet. Därför kommer basen i näringskedjan till stor del från landlevande växter. Djuren i ån delas in i olika grupper beroende på vad och hur de äter. Det finns filtrerare som silar alger och små växtdelar från vattnet, som musslor och nätbyggande nattsländelarver. Snäckor tillhör gruppen skrapare och skrapar loss alger, bakterier och svampar från olika ytor.

Många bottenlevande djur, till exempel dagsländerarver och husbyggande nattsländelarver, lever av döda växter. Högre upp i näringskedjan finns rovdjur, som olika bäcksländelarver, vattenbaggar och trollsländelarver.

dikeslänke